

Doorwerking van beleidsevaluaties: waarover spreken we dan?

VEP workshop 18 maart 2009

Bart De Peuter

outline

- Probleemstelling
- Het denkkader
- Kritische slaagfactoren
- Besluit

Probleemstelling

De intenties zijn er...

“Een degelijke evaluatie van deze maatregel is gewenst om, waar nodig en wenselijk, bij te sturen en/of uit te breiden en zo te komen tot een geharmoniseerd en logisch snelheidsregime op het volledige wegennet.”

“In het kader van het convenant met de Vlaamse Gemeenschapscommissie over de gemeenschapscentra wordt een tussentijdse evaluatie ingebouwd,...”

“Naast de evaluatie van de resultaats- en actieverplichtingen, zullen de procedures voor het indienen van de actieplannen en de rapporteringen, alsook voor het beoordelen van de berekeningsmethode voor de energiebesparing in het evaluatierapport aan bod komen. Op basis van deze evaluatie zal eind 2005 een voorstel tot wijziging van het REG-besluit worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering.”

“Voor 30 juni 2005 zullen we het huidige beleid voor spijbelen evalueren. We bekijken meer precies de effectiviteit van de diverse verbetertrajecten die op verschillende beleidsniveaus werden uitgebouwd.”

“Op korte termijn zal het Mercuriusinitiatief worden geëvalueerd. In functie van deze evaluatie kan een opvolgingsinitiatief overwogen worden.”

Screening beleidsnota's Vlaamse regering

1999-2004: 247 referenties naar beleidsevaluatie

2005-2009: 254 referenties naar beleidsevaluatie

Probleemstelling

“De resultaten van deze evaluatie zullen worden meegenomen”

Door wie?

Waarheen?

“De evaluatie werd gebruikt”

Waarom (niet)?

Waarvoor?

Hoe?

1. Waarover hebben we het eigenlijk?
2. En kunnen we dat meten?
3. En kunnen we dat bevorderen?

Probleemstelling

- Uitgangspunt

Beleidsbeoordelingen zijn geen doel op zich. Ze hebben een meerwaarde in het verkleinen van onzekerheden en het onderbouwen van beleidsbeslissingen,

op voorwaarde dat

beleidsbeoordelingen doorwerken in het beleidsproces.

Denkkader

Algemeen:

- Doorwerking van evaluaties is al lang een aandachtspunt in het evaluatiedenken
- Gelinkte thema's:
  - Interne of externe evaluatie?
  - Wat is precies de rol van de evaluator?
  - Technische kwaliteit van de evaluatie
  - De 'politieke dimensie' van beleidsevaluatie
- Er is evolutie in het denken

Denkkader

1) Het traditioneel perspectief (jaren '60 en later)

- 'GEBRUIK': het evaluatieproces als een instrumentele activiteit
- Bevindingen en aanbevelingen vloeien rechtstreeks in het beleidsproces
- Meten: aanbevelingen die terugkeren in beleidsnota's, motiveringen van beslissingen

Denkkader

2) Evolutie van het traditionele denken (eind jaren '80)

- 'GEBRUIK': een concept met meerdere dimensies
- Types van gebruik:
  - Instrumenteel
  - Conceptueel
  - Strategisch
- Connecties tussen vormen van gebruik

Denkkader

3) Procesmatig gebruik (eind jaren '90)

- 'PROCESGEBRUIK': manieren waarbij betrokkenheid in / tijdens evaluatieprocessen zinvol is, los van de bevindingen die uit deze processen voortkomen
- Types:
  - Bevorderen van gedeeld begrijpen, i.c. resultaten
  - Ondersteunen en versterken van beleid
  - Engagement, eigenaarschap en zelfbeschikkingsrecht van betrokkenen verhogen
  - Ontwikkelen van beleid en organisaties

'Utilization-focused evaluation', 'empowerment evaluation'

Denkkader

- ! Geen consensus over de categorieën van gebruik
- ! Weinig voorbeelden van succesvol *meten* van (vormen van) evaluatiegebruik in de praktijk
- ? Is gebruik van evaluatie wel de relevante doelstelling?

Problemen met geëvolueerde denken over ‘gebruik’:

- Quid niet resultaatgebaseerde vormen van doorwerking, onverwachte resultaten en incrementele impact?
- Historische context: kwantitatief gefocust onderzoek
- Procesevaluaties onderbelicht
- Eenzijdig, episodisch en (nog steeds) instrumenteel concept

Denkkader

4) Nieuw perspectief (vanaf 2000)

- 'INVLOED': de capaciteit of macht vanwege personen of zaken om effecten te genereren tegenover anderen, via ongrijpbare of indirecte manieren (Kirkhart)

- Dimensies van invloed
  - Oorsprong
    - o Proces (cognitief, waarden, politiek)
    - o Resultaat (instrumenteel, conceptueel, strategisch)
  - Aard van de sturing
  - Tijdsperspectief: kt – mt – lt

Denkkader

Nieuw perspectief heeft voordelen...

- Mapping van een brede waaier van vormen van doorwerking
- Kapstok voor meta-analyse: tijdsperspectief, mate van sturing, plan
- Doorwerking differentiëren per stakeholder

Denkkader

... en roept nieuwe vragen op:

- In de praktijk: quid rol evaluator, benadering?
- Meten van doorwerken: wat, waar, wanneer?
  - Directe / indirecte invloed
  - Beleidsdocumenten, personen, beleidsagenda's, media, overlegplatformen, studiedagen, publicaties
- Nog andere dimensies, bv.
  - type van evaluatie?
  - motief van de evaluatie?
(planning, verbetering, verantwoording, leren)

*“The purpose of an evaluation conditions the use that can be expected of it”
(Chelimsky, 1997)*

Kritische slaagfactoren

- Evaluatieproces
  - Stakeholders
  - Afbakening van de evaluatie: evaluatievragen en -criteria
  - Evalueerbaarheid van vragen
  - Afbakening van de rol van de evaluator
  - Stuurgroepsamenstelling
  - Keuzes tijdens het evaluatieproces in de stuurgroep
  - Transparantie over methodiek
  - Timing

Kritische slaagfactoren

- Product
  - Antwoorden op vragen
  - Rapport met managementsamenvatting
  - Aanpak in hoofdlijnen, technische details in bijlage
  - Onderscheid maar ook sterke koppelingen tussen analyse(resultaten) → beoordeling (meerwaarde?) → aanbevelingen
  - Vergeet de stap van verspreiding en communicatie niet, op maat van de stakeholder

Besluit

Doorwerking is:

- een geëvolueerd en evoluerend concept
- een complex concept
- niet in elke dimensie of context even makkelijk meetbaar
- te analyseren via evaluatiemotieven vs. evaluatieproces vs. evaluatieproduct
- gelinkt aan een breder debat
  - Rol van een beleidsevaluator
  - The politics of evaluation
  - Evaluatiecultuur en -capaciteit

Contact

Instituut voor de Overheid
(KULeuven)

Bart.DePeuter@soc.kuleuven.be

Parkstraat 45 post box 3609
B-3000 Leuven

Tel: 016 32 32 70

Fax: 016 32 32 67

io@soc.kuleuven.be

www.instituutvoordeoverheid.be

